

Con. 5242-10-NOV

Constitution
(3 Hours) Sem - II

AM-5235

[Total Marks : 100]

Q. I. Answer in short. (Not more than two sentences)

20 Marks

1. State any two features of the Government of India Act, 1935.
2. What is doctrine of Severability?
3. Define State under article 12 of the Constitution.
4. What is the meaning of Judicial Review?
5. State any one Constitutional safeguard provided to civil servants under article 311.
6. What is an 'Adult Suffrage'?
7. State any two functions of Election Commission.
8. What is the purpose of the Preamble?
9. What are the reasonable restrictions on freedom to religion?
10. State any two principles of State Policy to be followed by the State for securing economic justice.

Q. II. Write short notes. (Any Four)

20 Marks

1. Panchayat Raj System.
2. Ordinance making power of President.
3. Theory of territorial nexus.
4. Fundamental Duties.
5. Right to Education.
6. Independent Judiciary.

Q. III. Solve (Any Two)

12 Marks

1. In the State of Swarashtra, a recommendation was made by the Governor to declare state emergency under article 356. The Governor had recommended dissolution on ground that in view of media report a political party was trying to gain majority by engineering defections and thus it was a serious threat to the democracy. The Council of Ministers accepted it without verifying the facts.

- (i) Explain whether state emergency under article 356 can be declared in the above circumstances.
- (ii) Is the President bound to declare emergency on the Governor's report?

2. A doctor who completed his LLB degree course, applied for enrolment as an advocate, the State Bar Council refused to enroll the doctor as an advocate. The doctor challenged the action of Bar Council as violation of his fundamental right under article 19 (1) (g) of the Constitution.

- (i) Does the action of the Bar Council violate the doctor's fundamental right?
- (ii) What are the reasonable restrictions for article 19 (1) (g)?

[TURN OVER

Con. 5242-AM-5235-10.

2

3. The government had sanctioned the scheme of allotting shops to unemployed people by inviting applications from public. The Housing and Urban development Minister, who was in charge of allotting the shops, allotted 52 shops to known persons without inviting applications from eligible persons for the allotment of shops. This action of the Minister was against the government policy.

- (i) Can this action of the Minister be challenged, why?
(ii) Is there any legal remedy available in this case for the public?

Q. IV. Answer the following. (Any Four)

48 Marks

1. Highlight the importance of Secularism as one of the basic feature of the Indian Constitution.
2. "Like should be treated alike and not unlike should be treated alike"-Explain in light of Right to Equality.
3. Explain the legislative functions of the Parliament of India.
4. 'The expression 'Personal Liberty' enshrined in article 21 is of the widest amplitude- Comment with relevant case laws.
5. Explain the theory of basic structure with reference to amendment of fundamental rights with relevant case laws.
6. 'The enforcement of any disability arising out of untouchability shall be an offence punishable in accordance with law'- Explain with the provisions of the Protection of Civil Rights Act, 1955.

Con. 5242-AM-5235-10.

3

प्रश्न १. थोडक्यात उत्तरे लिहा (दोन वाक्यापेक्षा जास्त नको)

१. “गव्हर्नमेंट ऑफ इंडिया” अॅक्ट, १९३५ ची दोन महत्वाची वैशिष्ट्ये सांगा?
२. “डॉक्ट्रीन ऑफ सेव्हरेबिलीटी” म्हणजे काय?
३. घटनेच्या कलम १२ मध्ये म्हटल्याप्रमाणे ‘स्टेट’ म्हणजे काय?
४. “ज्युडीशियल रिव्ह्यू” म्हणजे काय?
५. कलम ३११ मध्ये सरकारी नोकरांना दिलेले कोणतेही एक घटनात्मक संरक्षण सांगा?
६. “प्रौढ मताधिकार” म्हणजे काय?
७. निवडणुक आयोगाची कोणतीही दोन कामे सांगा?
८. प्रस्ताविकेचे (Preamble)चे उद्दिष्ट काय आहे?
९. धार्मिक स्वातंत्र्यावरची रास्त बंधने कोणती?
१०. आर्थिक न्यायासाठी घटनेत नमुद केलेली कोणतीही दोन मार्गदर्शक तत्वे सांगा?

प्रश्न २. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार)

१. पंचायत राज पद्धती
२. राष्ट्रपतींचा वटहुकूम काढण्याचा अधिकार
३. प्रांतियवादाचा सिद्धांत (Theory of territorial nexus)
४. मुलभूत कर्तव्ये
५. शिक्षणाचा अधिकार
६. स्वतंत्र न्यायव्यवस्था

प्रश्न ३.

१. ‘स्वराष्ट्र’ हया राज्याच्या राज्यपालांनी कलम ३५६ अन्वये राज्यात आणिबाणी घोषित करण्याची शिफारस केली. मिडीयातील बातमीनुसार एका राजकीय पक्षाने फुट पाडून बहुमत मिळविण्याचा प्रयत्न चालविल्यामुळे लोकशाहीला धोका असल्याच्या बातमीवरून त्यांनी ही शिफारस केली होती. मंत्रीमंडळाने कोणतीही खातरजमा न करताच ही शिफारस स्विकारली.
अ) वरील परिस्थितीत कलम ३५६ अन्वये राज्यावरील आणिबाणीची घोषणा करता येईल का?

[TURN OVER

Con. 5242-AM-5235-10.

4

ब) राज्यपालांच्या अहवालांस अनुसरून राष्ट्रपती आणिबाणीची घोषित करण्यास बांधील आहेत का?

२. एका डॉक्टरने एल्. एल्. बी. ची पदवी मिळविल्यानंतर त्यांनी 'अॅडव्होकेट' म्हणून नोंदणी करण्यासाठी राज्य बार कौंसिलकडे अर्ज केला असता त्यांचा अर्ज नामंजूर करण्यात आला. डॉक्टरने कलम १९ (१) (ग) मधील तरतुदीप्रमाणे मुलभूत अधिकाराचा भंग झाला म्हणून बार कौंसिल विरुद्ध दावा लावला.
- अ) बार कौंसिलच्या कृतीमुळे डॉक्टरच्या मुलभूत हक्कांचा भंग झाला आहे का?
- ब) कलम १९ (१) (ग) वर कोणत्या रास्त मर्यादा घालण्यात आल्या आहेत?

३. सरकारने बेरोजगारांना दुकाने देण्याची योजना आखून त्यांचेकडून अर्ज मागविले. गृह आणि शहर विकास मंत्र्यांकडे दुकाने वाटपाचा अधिकार असताना त्यांनी ५२ दुकानांचे वाटप कोणाचेही अर्ज न मागविता परस्पर ओळखीच्या लोकांना केले. मंत्र्यांची ही कृती सरकारी धोरणाच्या विरोधात होती.
- अ) मंत्र्यांच्या हया कृतीला आव्हान देता येईल का?
- ब) जनतेला हया केसमध्ये काही कायदेशीर उपाय करण्याचा अधिकार आहे का?

प्रश्न ४.

१. भारतीय राज्यघटनेचे "निधर्मि" राज्य पद्धती हे एक महत्वाचे वैशिष्ट्य आहे हे महत्त्व अधोरेखित करा.
२. "समान व्यक्तींना समान वागणूक म्हणजेच असमान व्यक्तींना वेगवेगळी वागणूक नव्हे" या वाक्याचे समानतेच्या अधिकाराच्या संदर्भात स्पष्टीकरण करा.
३. भारतीय संसदेच्या कायदेविषयक प्रक्रियेचे विश्लेषण करा.
४. भारतीय घटनेच्या कलम २१ मध्ये "व्यक्तीगत स्वातंत्र्य" हया संकल्पनेचा मोठया प्रमाणावर विस्तार करण्यात आला आहे. संबंधीत न्याय निर्णय देवून स्पष्टीकरण करा.
५. "राज्य घटनेचा मुलभूत आराखडा" या संकल्पनेचा मुलभूत अधिकारांच्या घटना दुरुस्ती संदर्भातील न्याय निर्णय देवून स्पष्टीकरण करा.
६. "अस्पृश्यतेच्या कारणावरून केला जाणारा भेदभाव हा कायद्याने शिक्षेस पात्र असा गुन्हा आहे" नागरी स्वातंत्र्य संरक्षण अधिनियम १९५५ मधील या संदर्भातील तरतुदीचे विश्लेषण करा.